

... din Viena Marelui război

INSEMNAȚI (VI)

IRINA MAVROCORDAT

AMINTIRI DIN VIENA, 1914*

5 martie (1915). — Conversație între un rănit și un medic azi dimineată la spitalul meu: „Ce mai e nou, căpitane?” „Doctore, de data asta gata: cred că Italia va tăbări pe noi. Desigur, ne vom apăra. Numai de nu i-ar urma și România exemplul. Asta ar fi grav, pentru că nu poți ține piept tuturor!”

7 martie. — Gryparis²⁴², ministrul Greciei, spune că, după părerea lui, cucerirea Constantinopolului este un lucru pe deplin posibil, dar că este necesară o armată puternică după ce ar fi forțate strimtorile și reduse la tăcere forturile. Nu este surprins de puternica emoție stîrnită de această hotărîre a aliaților²⁴³ în țara sa, care visează și ea la vechiul Bizanț. Numeroasele consilii de coroană ținute la Atena, care s-au terminat cu demisia lui Venizelos²⁴⁴, se explică prin divergențele de păreri dintre rege²⁴⁵ și cabinetul său, care era pentru o imediată intrare în acțiune de partea Antantei. Se presupune că lui Venizelos îi va urma Zaïmis²⁴⁶, fiindcă este partizan al neutralității. Dar oare va putea el să formeze un cabinet?...

* Prezentare, traducere și note de Mircea Spiridonceanu. Prezentarea și părțile anterioare ale jurnalului au apărut în „Revista Arhivelor”, an. LIX (1982), nr. 2, p. 169—179; nr. 3, p. 264—271; an LX (1983), nr. 1, p. 55—63; an LXI (1984), nr. 1, p. 71—79, nr. 4, p. 432—442.

²⁴² Iannis Gryparis, consulul Greciei la Viena.

²⁴³ Din Antantă.

²⁴⁴ Eleutherios Venizelos (Krebbatas) (1864—1936), om politic grec, liberal; prim-ministru în 1910—9 martie 1915, apoi în 1917—1920, ian.—febr. 1924, 1928—1932, ian.—mar. 1933. Și-a reprezentat țara la Congresul de pace de la București care încheia al doilea război balcanic (1913). Deși partizan al alianței cu Franța și Anglia, la începutul primului război mondial a vrut să păstreze neutralitatea Greciei. Cedînd însă ofertelor Antantei, cu prilejul expediției din Dardanele a făgăduit intervenția militară a țării sale. Regele Constantin I l-a obligat să demisioneze (mar. 1915). Victoria partidului liberal în alegeri îl readuce la putere (aug. 1915). Decis să intre în război pentru a sprijini Serbia, este din nou destituit (oct. 1915), nu înainte însă de a-i fi consiliat în secret pe aliați să debarce la Tesalonica, contra debarcării protestînd oficial numai de formă; de altfel, în oct. 1916 avea să constituie la Tesalonica un guvern grec dizident. Revenit la Atena după abdicarea regelui Constantin (ian. 1917), a declarat război Bulgariei. În 1931 vizitează din nou România. În conflict cu familia regală din cauza vederilor sale republicane, se va exila (1935).

²⁴⁵ Constantin I (1868—1923), rege al Greciei (1913—1917, 1920—1922). Căsătorit în 1889 cu principesa Sofia de Prusia, a treia fiică a kaizerului Frederic Wilhelm III al Prusiei, soră cu împăratul Wilhelm II al Germaniei. În timpul războiului greco-turc din 1897 și al războaielor balcanice din 1912—1913 a fost comandantul suprem al armatei grecești. A abdicat de două ori, prima dată în urma ultimatumului dat de Antantă, nemulțumită de neutralitatea păstrată de Grecia sub domnia lui.

²⁴⁶ Alexandros Zaïmis (1855—1936), om politic grec. Succesiv ministru de justiție, președinte al Camerei deputaților, comisar suprem în Creta. De mai multe ori prim-ministru: 7 oct.—7 nov. 1915, 22 iun.—16 sept. 1916, 4 mai—27 iun. 1917 (cînd prezintă regelui Constantin I ultimatumul Antantei cerîndu-i abdicarea și se retrage împreună cu monarhul), 4 dec. 1926—4 iul. 1928. Președinte ales al republicii (1929—1935).

Iată motivele care, după părerea mea, au determinat Antanta să acționeze. Cînd Germania a atras prin viclenie Turcia de partea ei, încîntînd-o cu succesul ei militar neîndoielnic și cu avantajele pe care le-ar putea avea de pe urma acestuia și respectiva Turcie, Germania își făcuse următorul plan: să provoace o diversiune și o deplasare a trupelor rusești dinspre Polonia atrăgîndu-le către Caucaz, să închidă Dardanelele rîpînd astfel Rusiei orice acces la marea liberă, europeană, să-i ridice pe musulmani împotriva englezilor și francezilor, în sfîrșit, să atace Egiptul prin Canalul de Suez și să-i silească astfel pe englezi să înceteze trimiterea de trupe din coloniile lor în Franța și Belgia. În același timp, să întrețină în Bulgaria ideea recîstigării părților din Macedonia pe care a trebuit să le cedeze prin tratatul de la București²⁴⁷, ceea ce explică neutralitatea ostilă și dubioasă pe care o păstrează de atunci această țară. Dar în Caucaz turcii au fost bătuiți de ruși²⁴⁸, incursiunea lor în Egipt a eșuat lamentabil²⁴⁹, războiul sfînt²⁵⁰ n-a înregistrat nici un succes, iar India, la fel ca Marocul și Egiptul, rămîne leală și calmă. La activul lor nu se poate trece decît închiderea Dardanelor, ceea ce este foarte stîngheritor pentru ruși și-i împiedică să exporte grîne și să importe armament și muniții. Aliații s-au decis să atace Turcia în chiar inima ei și să rezolve o dată pentru totdeauna chestiunea Orientului care de secole face să curgă atîta cerneală și atîta singe. Aliații încearcă să îmbie Grecia oferindu-i Smirna în schimbul ajutorului ei și propun de asemenea Bulgariei Adrianopolul dacă le-ar pune la dispoziție un corp expediționar. După cum se vede, Grecia, prin veto-ul regelui, nu a primit această ofertă.

Ieri a fost inaugurată statuia de lemn a Cavalerului, care, după ce va fi acoperită cu cuie de cei ce vor dobindi dreptul să le înfigă în ea contra sumei de o coroană, urmează a fi păstrată în amintirea războiului actual, în timp ce suma strînsă cu ajutorul cuielor va fi folosită în beneficiul văduvelor și orfanilor. Între altele, fiecare își scrie numele într-un registru, care va fi și el păstrat în arhivele primăriei. În sunetele imnurilor naționale respective, arhiducele Franz-Salvator²⁵¹, ambasadorul Germaniei²⁵² și Hilmi-pașa²⁵³ au înfipt primele cuie, în numele suveranilor lor.

La Viena se zvonește că Italia, sprijinită de Germania, ar fi cerut formal Trentino²⁵⁴ de la Austria, dîndu-i termen de gîndire pînă la Paște (?).

9.III. — Toți susțin că Italia, prin intermediul Germaniei, ar pretinde Trentino și Triestul²⁵⁵, consimțind să ofere un miliard drept despăgubiri pentru fortificațiile construite de Austria, dar că Franz Joseph ar persista în refuz, argumentînd că țara sa nu e de vînzare. Se mai spune, după o gazetă italiană, că puterile ar fi încheiat un acord și că s-ar fi convenit ca, după forțarea Dardanelor, Rusia să capete liberă trecere în Mediterana, iar Constantinopolul să fie internaționalizat și ocupat de 50 000 de anglo-francezi și 100 000 de ruși.

Lumea e încîntată aici de căderea lui Venizelos și speră că Grecia va rămîne mai departe neutră, deși Zaïmis a refuzat să formeze guvernul, fiindcă nu a obținut sprijinul camerelor alcătuite din partizani ai lui Venizelos. Cu formarea cabinetului a fost însărcinat un anume Gounaris²⁵⁶. Oare va reuși ceea ce n-a izbutit Zaïmis cînd țara toată este pentru intrarea în acțiune ?

²⁴⁷ V. notele 17 și 188.

²⁴⁸ După ce, la sfîrșitul anului 1914, armata a 3-a turcă reușise să împingă înapoi trupele țarului și să ajungă la 60 km vest de Kars, ea a primit lovituri nimicitoare la 4 ian. 1915, numai resturi neînsemnate reușind să se salveze și să se întoarcă la Erzerum.

²⁴⁹ Atacarea Suezului era al doilea obiectiv principal al ofensivei turcești împotriva puterilor Antantei. Operațiunea a fost întreprinsă de armata a 4-a din Palestina. Dar înaintarea prin pustiu fără o pregătire corespunzătoare s-a prelungit, astfel că ea a întîlnit la canal o apărare întărită (65 000 oameni), pe care nu a putut-o înfrînge.

²⁵⁰ Proclamat de Șeih-ül-Islam în nov. 1914.

²⁵¹ Franz-Salvator, prinț imperial și arhiduce de Austria, căsătorit în 1890 cu arhiducesa Marie-Valérie (v. nota 236), fiică a împăratului Franz Joseph.

²⁵² Von Tschirschky und Bögendorff.

²⁵³ Husein Hilmi-pașa, ambasadorul Turciei la Viena.

²⁵⁴ V. nota 82.

²⁵⁵ V. nota 82.

²⁵⁶ Dimitrios Gounaris (?—1922), om politic și de stat grec; președinte al consiliului de miniștri în 1915 (9 mar.—23 aug.), 1921 (9 febr.—3 mar.), apoi din 8 apr. 1921 pînă în 16 mai 1922. La 29 nov. 1922 a fost executat pentru crima de înaltă trădare.

10 martie. — Circulă versiunea că între Austria și Italia s-ar fi semnat un acord, cu concursul Germaniei, care ar fi depus eforturi insistente în acest sens. Austria ar ceda Trentino, în schimbul unui miliard drept despăgubiri pentru fortificații, în timp ce Germania, pentru a decide Austria la acest sacrificiu, i-ar ceda la rîndul ei cu titlul de compensație o enclavă în Bavaria, înspre Salzburg. Austria s-ar fi hotărît după ce, la ultimul consiliu de miniștri unde asista și Conrad von Hötzendorf²⁵⁷, șeful Statului major austriac, acesta ar fi declarat că ar fi cu neputință să se țină piept atîtor armate simultan și că sacrificarea Trentino-ului ar fi avantajoasă, pentru că s-ar putea retrage toate trupele imobilizate în direcția Italiei.

„8 Uhr Blatt“²⁵⁸, 15 februarie 1915

Tabelul pierderilor suferite de țările beligerante în morți, răniți și scoși din luptă

	Bolnavi, răniți	Inapți	Prizonieri internați	Morți	Total
Serbia	125.000	19.500	46.500	87.000	279.000
Muntenegru	38.500	12.500	18.500	22.000	91.500
Rusia	1.490.000	421.500	769.500	743.000	3.424.000
Franța	718.000	439.000	491.000	464.000	2.115.000
Anglia	185.000	49.500	82.000	116.500	433.000
	2.556.000	942.000	1.410.500	1.432.500	6.343.000
Austro-					
Ungaria	760.000	96.500	232.000	481.500	1.569.000
Germania	618.000	83.000	138.000	341.000	1.180.000
	1.378.000	179.000	370.000	823.000	2.749.000
TOTAL :	3.936.000	1.121.000	1.785.500	2.251.000	9.092.000

14 martie. — Se pare că însuși împăratul Germaniei ar fi venit incognito ca să-și convingă imperialul aliat să accepte această cesiune teritorială față de Italia și că i-ar fi smuls pînă la urmă consimțămîntul zugrăvindu-i pericolul pe care l-ar constitui pentru monarhie un atac din partea Italiei. Încă nu se știe care va fi răspunsul Italiei și dacă ea va consimți să păstreze cu acest preț o neutralitate definitivă.

Aliații înaintează în Dardanele, patru forturi au și fost distruse. Toată lumea fuge din Constantinopol și hotelurile de la București abia prididesc să-i adăpostească pe refugiați.

Luat dejunul astăzi la Ambasada Americii cu soții Berian, Eueber, de Weede²⁵⁹, în total 16 persoane, inclusiv noii reprezentanți ai Elveției, soții Boucart²⁶⁰. Stăteam la stînga domnului Penfield²⁶¹, gazda noastră, și vanitatea cu care acesta își etala bogăția m-a distrat copios. Uitați-vă la fața aceasta de masă venețiană veritabilă! Face 10.000 de lire sterline! Soția mea are 50 la fel și

²⁵⁷ V. nota 55.

²⁵⁸ Gazeta vieneză de seară. Capul tabelului și denumirea țărilor sînt în germană în text. Îl prevenim pe cititor că autoarea jurnalului, transcriind cifrele, a comis cîteva mici erori (de ordinul sutelor sau al miilor). Nu le mai semnalăm, deoarece nu viciază tabelul și fiindcă, oricum, datele erau, probabil, „rețușate“ în favoarea unora dintre beligeranți.

²⁵⁹ Dr. W. M. de Weede de Berencamp, ministrul Olandei la Viena.

²⁶⁰ Noul ambasador la Viena al Elveției era dr. C. Bourcart.

²⁶¹ Frederic Courtland Penfield (1855—1922), diplomat american. Tinerețea și-a petrecut-o călătorind și făcînd gazetărie. În 1885 devine consul general la Londra, iar în 1893—1897 agent diplomatic și consul general la Cairo. Președintele Woodrow Wilson îl trimite în 1913 ambasador în Austro-Ungaria, unde rămîne pînă ce Statele Unite ale Americii declară război Germaniei (1917). Va servi în diplomatie pînă în 1920. Războiul i-a impus numeroase responsabilități, deoarece a acționat și în calitate de custode al intereselor țărilor cu care Austria era în război. În virtutea acestui fapt, a încercat, dar fără succes, să negocieze o pace separată pentru Austro-Ungaria. A publicat *Present Day Egypt (Egiptul de azi, 1899)* și *East of Suez (La est de Suez, 1907)*.

pe aceasta o văd pentru prima oară. Gustați vinul, nu-i așa că e admirabil? Dar de serviciul de masă ce spuneti? Sînt piese unice etc. etc... Am vorbit apoi de Khedivul Egiptului²⁶², pe care-l invitase de asemenea la dejun acum cîteva zile, și mi-a spus că atunci cînd el, Penfield, își reprezenta țara la Cairo, Khedivul pur și simplu îl adora și-i cerea sfatul. „A comis cea mai mare prostie că a ascultat de sugestiile germane și nu mai are nici o șansă să se întoarcă în țară”, a adăugat el, pe bună dreptate după părerea mea. Într-adevăr, se pare că unchiul sus-pomenitului Khediv, actualul sultan²⁶³, numit de Anglia, este foarte pios, foarte iubit de supușii săi și are toate șansele să-și exercite cu succes înalte atribuții, în timp ce Khedivul mazilil era considerat prea împrăștiat, prea petrecăreț, prea puțin credincios. Are chiar, aici, la Viena, o amică, franțuzoaică, spre a-i ține de urît, și o înconjoară cu un lux regesc: are o serie întreagă de cameriste, croitorese, modiste, manichiuriste, profesor de la un institut de frumusețe etc....

Demisia lui Venizelos a produs o mare decepție în lumea Antantei. Se conta în mod absolut pe sprijinul trupelor proaspete pe care Grecia trebuia să le furnizeze aliaților în vederea ocupării Constantinopolului, dar din cauza împotrivirii regelui și a influenței germane sub care se află regina²⁶⁴, neutralitatea Greciei a fost menținută. Se considera, nu fără temei, că intrarea în arenă a unui stat neutru le va atrage și pe celelalte alături de Tripla Înțelegere. Se mai spune că suveranul ezită și din cauza atitudinii echovice și enigmatice a Bulgariei, dar, cu toate acestea, se crede că nu e vorba decît de o amîinare, date fiind popularitatea lui Venizelos și clarviziunea-i cunoscută în a aprecia evenimentele și a acționa cu o siguranță de care a dat cu prisosință dovadă spre cea mai mare pagubă a dușmanilor săi. De altfel Greciei i s-a oferit Smirna drept răsplată a concursului ei.

„Dresden”²⁶⁵ a fost scufundat și el.

18 martie. — Am aflat cum s-a ajuns în realitate să se ofere Trentino-ul Italiei. Se pare că la ultimul Consiliu de Coroană, Tiszá²⁶⁶ și Burián²⁶⁷ l-ar fi sfătuit pe Franz Joseph să țină totuși seama de părerea Germaniei, căreia el îi opunea o împotrivire obstinată, și să încerce a cumpăra prin această ofertă neutralitatea fostei aliate. Împăratul, care, în ciuda insistențelor consilierilor săi, persista în hotărîrea de a nu face o asemenea concesie, a cerut și părerea lui Conrad von Hötendorf, șeful Statului major, întors de pe front tocmai ca să sprijine cererea miniștrilor. Conrad i-a spus că de două ori recomandase război contra Italiei: 1. cu ocazia ocupării Bosniei și Herțegovinei și 2. în 1911, cu prilejul războiului din Libia²⁶⁸, pentru că aceste două momente îi păruseră foarte favorabile ca Italia să fie zdrobită, dar că de ambele dați împăratul se opusese. Acum, era prea târziu, căci el, în calitate de șef al Statului major, nu putea garanta succesul armatelor austro-ungare pe trei fronturi deodată: rus, sîrb și italian. Ultimul argument l-ar fi decis pe împărat să permită consilierilor săi de a intra în tratative cu Italia privitor la cedarea Trentino-ului. Nu se dă ca sigur că Wilhelm II ar fi venit și el aici ca să smulgă această decizie, cu toate că zvonul mai circula și acum la Viena; cert e însă că germanii nu s-au mîrginit să depună toate insistențele pentru a-l decide pe bătrînul împărat și a-i smulge consimțămîntul, ei s-ar fi arătat dispuși și să-i cedeze enclava din Bavaria, cu Berchtesgaden, Reichenhall etc., din apropiere de Salzburg.

²⁶² *Abbas Hilmi II* (1874—1944) devenise în 1892 Khediv al Egiptului. A încercat să se emancipeze de influența engleză și să se apropie, la început, de Franța, dar a fost împiedicat. După intrarea Turciei în război, ceruse egiptenilor să lupte împotriva ocupantului britanic. Anglia însă institue protectoratul ei asupra Egiptului și în nov. 1914 îl înlocuiește pe Abbas Hilmi II cu unchiul acestuia, Huseyn Kamil, care ia titlu de sultan.

²⁶³ *Huseyn Kamil* (1853—1917), numit în 1914 sultan al Egiptului de către englezi, după ce aceștia îl destituiseră pe nepotul său Abbas Hilmi II (v. supra). A păstrat neutralitatea Egiptului, făcînd dovadă de lealitate față de Antantă.

²⁶⁴ Prințesa *Sofia* de Prusia (1870—?), a treia fiică a kaizerului Frederic III și soră mai mică a împăratului Wilhelm II, căsătorită la 27 oct. 1889 cu Constantin I, rege al Greciei, din dinastia Glücksburg.

²⁶⁵ Cruciaștor german, care, împreună cu cruciaștoarele „Karlsruhe” și „Königsberg”, purta războiul comercial pe coasta răsăriteană a Americii de Sud. Participase la bătălia de la insulele Falkland (Malvine). Cruciaștoarele engleze l-au scufundat în martie 1915 în dreptul coastei chiliene.

²⁶⁶ V. nota 125.

²⁶⁷ V. nota 123.

²⁶⁸ V. nota 119.

19 martie. — Luat ceaiul la familia Berchtold²⁶⁹, în frumoasa ei reședință de pe Strudlhof²⁷⁰. Ambii — în cea mai bună dispoziție, iar el — mai causer de ce oricând și parcă mai interesat de politică acum decât pe timpul când ea era profesiunea lui, ca ministru al afacerilor străine.

20 martie. — O persoană foarte bine informată mi-a spus că guvernul italian, atunci cînd Bülow²⁷¹ a întreprins faimosul demers privitor la cedarea Trentino-ului în schimbul neutralității definitive, ar fi declarat că, dată fiind starea de surescitare a populației, nu se putea angaja pentru un beneficiu atât de mic. Cel mult dacă i s-ar promite vechiul ducat Trentino în întregime, cu <Alpii> Dolomiți, Göritz²⁷², Triest²⁷³ etc. În fața unor asemenea pretenții, împăratul Germaniei, cu toate că sprijinise pînă atunci revendicările italiene, l-ar fi sfătuit pe împărat să nu mai ofere nimic. Timp de două zile s-a crezut că Italia va primi oferta austrieților, că trupele <acestora> vor putea fi retrase de la frontieră și trimise spre Carpați. Or, în fața noilor pretenții ale fostei aliate, totul trebuie luat de la capăt... (Citez opinia persoanei susceptibile a fi bine informată.) Tot ea mi-a spus că regele Italiei²⁷⁴ ar fi mai puțin intransigent decât guvernul său și că ar dori pacea. Că regele nostru Ferdinand cîștigă din ce în ce mai multă popularitate la Viena și în Germania, pentru că e mai german decât răposatul rege Carol. Iată în legătură cu aceasta ce ar propune România: în schimbul a două sau trei județe din Bucovina populate numai cu români, de la frontiera cu Moldova, România s-ar angaja să facă toate înlesnirile necesare Turciei, care se vede amenințată să rămînă neputincioasă în fața atacurilor aliaților pentru că nu are gloanțe, bombe, obuze ș.a.m.d. Toate aceste furnituri militare sînt gata de a fi livrate, turcii ar putea pregăti pînă la un milion de oameni, dar e imposibil ca munițiile să ajungă la destinație dacă România se opune.

Toate acestea explică sumbra disperare a secretarului turc Blaque Bey²⁷⁵, în ciuda succeselor pretinse și chiar a celor reale, căci Amiralitatea <britanică> mărturisește că mai multe cuirasate au fost scoase din luptă în strîmtoarea Dardanele.

23 martie. — A căzut Przemysł²⁷⁶, după patru luni și jumătate de rezistență. Deprimarea e foarte mare, pentru că rușii pot dispune astfel de încă 150 000 de oameni ca să-i lanseze în Carpați și fiindcă obțin astfel și o bază foarte întărită ca să-și continue operațiunile. Se pare că acolo, pe lângă populația civilă și armată, care se ridicau la 100 000 de oameni în total, mai erau încă 20 000 de prizonieri ruși.

Ministrul Albaniei²⁷⁷ spune că, deși Austria a cedat la toate cererile Italiei, aceasta din urmă încă nu vrea să semneze un acord și chiar că ea ar fi fost aceea care a împiedicat atacul proiectat împotriva Serbiei, în virtutea unui acord semnat în 1912 cu Austria care asigura *statu quo*-ul în Balcani.

Tot ministrul Albaniei mi-a istorisit ceva destul de caracteristic pentru onestitatea lui Esad Pașa²⁷⁸. Se pare că principele de Wied²⁷⁹, la plecarea din

²⁶⁹ V. nota 1.

²⁷⁰ Alee în Viena, al cărei nume provine de la vila lui Peter von Strudl (1648—1714), întemeietorul și primul director al Academiei de Arte din Viena.

²⁷¹ V. nota 100.

²⁷² V. nota 175.

²⁷³ V. nota 82.

²⁷⁴ Victor Emmanuel III (1869—1947), din dinastia de Savoia, rege al Italiei (1900—1946). Căsătorit în 1896 cu principesa Elena de Muntenegru. A accentuat apropierea Italiei de Franța, a favorizat intrarea țării în război de partea Antantei. A sprijinit dictatura fascistă. Va abdică în favoarea fiului său Umberto.

²⁷⁵ Reșad Blaque Bey, consilier de ambasadă al Turciei la Viena.

²⁷⁶ Przemysł, oraș din sud-estul Poloniei (Galiția), astăzi centrul administrativ al voievodatului omonim din R. P. Polonă. Fortăreața deținută de austrieți a fost încercuită de ruși la 11 nov. 1914 și, din lipsă de alimente, a capitulat la 22 mar. 1915, cu 40 000 de oameni. După bătălia de la Gorlice-Tarnow, la 3 iunie 1915 trupele imperiale rusești aveau să predea fortăreața.

²⁷⁷ Sureya Bey Vlora, consulul Albaniei la Viena.

²⁷⁸ Esad Pașa Toptani (1863—1920), comandant militar și om politic în Albania. Rînd pe rînd soldat în armata turcă, în jandarmeria din Albania, comandant turc în Ianina (1895). În 1914, sub principele Wilhelm I al Albaniei, ministru de război și de interne. Acuzat de trădare, este expulzat în mai 1914 la Brindisi. După răsturnarea lui Wilhelm I, este președinte al guvernului de la Durazzo (Dürres) și comandant suprem (3 sep. 1914—24 febr. 1916). La 23 febr. 1916 va fi înfrînt de austrieți la Durazzo, apoi exclus din cadrele armatei turcești. Moare la Paris, asasinat.

²⁷⁹ Wilhelm I (Wilhelm-Friedrich-Heinrich de Wied). (1876—18 apr. 1945

Durazzo²⁸⁰, își lăsase acolo tot mobilierul, mari colecții de tablouri, bibelouri de preț, colecții de arme, dantele vechi etc., — în fine, o mulțime de lucruri de preț. Esad și le-ar fi însușit pe toate și le-ar fi vîndut, dar, ca să se pună la adăpost, expediase la Brindisi²⁸¹, pe adresa prințului ex-rege al Albaniei, vreo cincizeci de lăzi, pretinzînd că ar conține lucrurile care aparțineau prințului; Sureya Bey <Vlora>, șiret, vrînd să se scuture de orice răspundere, a pus să se deschidă coletele la sosire în prezența autorităților și s-a constatat că lăzile nu conțineau decît hîrtie igienică, vechi cămăși colectate pentru operele de binefacere ale prințesei și suporturile vaselor de bucătărie. Coletele au fost, desigur, refuzate și se vor cere despăgubiri puterilor care vegheau asupra destinului Albaniei. Dar cine va restitui amintirile de familie?

Ziarelor austriece li s-a interzis în mod explicit să se ocupe de Trentino și de acestea în numele patriotismului, astfel că o chestiune atît de arzătoare, care-i preocupă pe toți, nu e menționată în presă. Animizitatea față de Italia crește zi cu zi și pînă și Serbia este dată uitării din dorința tot mai vie de a porni război contra fostei aliate.

În legătură cu neutralitatea atît de neașteptată a Greciei și cu deceptia produsă Triplei Înțelegeri după promisiunile formale pe care le făcuse Venizelos în numele țării sale: o persoană foarte bine informată spune că nu atitudinea ipocrită a Bulgariei, nici amenințarea care ar emana din partea ei l-au determinat pe rege să se despartă de ministrul său prezident și să-și antreneze țara în această politică de așteptare, ci influența Statului său major, ai cărui ofițeri, cei mai mulți formați în Germania, la Școala de Război²⁸², cred și acum în victoria finală a germanilor și sînt susținuți de regină, care, fiind sora lui Wilhelm II, primește zilnic buletinul militar al germanilor și este convinsă că aceștia reurtează numai succese. Chiar în ziua faimosului Consiliu de Coroană care avea să decidă atitudinea Greciei, ar fi primit o telegramă lungă de la fratele ei kaizerul cuprinzînd, după cum se bănuiește, amenințări și presiuni. În orice caz destul de eficace ca să o facă să declare, pare-se: Dacă vom porni împotriva Germaniei, voi părăsi această țară pentru totdeauna.

— Ce dezgustător e ca francezii și englezii folosesc soldați negri, galbeni ș.a.m.d. — Îmi spune un brav austriac. Într-adevăr, replic eu, îi fac pe nemți să vadă toate culorile curcubeului!

Un secretar chilian²⁸³ a fost înștiințat că sora lui, care se întorcea în patrie împreună cu soțul ei și cu cei trei copii ai lor pe un vas francez nici încărcat cu materiale de război de contrabandă, nici măcar suspect de așa ceva, n-a avut decît zece minute la dispoziție ca să-l părăsească și întreaga ei familie, la somația unui submarin german care, cu obișnuitul dispreț față de dreptul ginților și tipică ferocitate, l-a scufundat apoi imediat. Nefericiții călători au scăpat numai cu viață, pierzînd în rest tot ce aveau.

Ieri, 28 martie — dînea la baroana Waldberg, colegă de spital, la care vin mulți militari căci este cumnata generalului Georgi²⁸⁴. Acesta din urmă era și el acolo, împreună cu generalul Auffenberg, de tristă amintire²⁸⁵, care, discutînd cu

Predeal), principe al Albaniei (7 mar.—2 sep. 1914). Văr primar cu regina Elisabeta a României.

²⁸⁰ Durazzo, numele italian al orașului Dürres din vestul Albaniei. Port la Marea Adriatică, era principalul punct de traversare spre Italia. În 1913—1914 a fost capitala Albaniei independente. În februarie 1916 va fi ocupat de trupele austro-ungare, iar în oct. 1916 — de cele italiene.

²⁸¹ Brindisi, oraș în sud-estul Italiei, port militar și comercial la M. Adriatică.

²⁸² De fapt, în Germania timpului existau cîteva Kriegsakademien sau Militärsakademien (la Berlin, la München etc.), astfel că nu înțelegem dacă autoarea jurnalului — altminteri, după cum se poate observa, bine informată — vrea să se refere la una anume, sau folosește termenul ca o denumire colectivă.

²⁸³ Probabil primul secretar de legăție al statului Chile la Viena, Ph. Aninat.

²⁸⁴ Liber-baron Friedrich von Georgi (1852 Praga—?), general-colonel austro-ungar. În 1907—1917 ministru austriac al apărării naționale. A realizat edificarea Landwehr-ului în timp de pace, completarea și întărirea armatei de campanie în timpul războiului. Trecut în retragere în 1918. A publicat în 1910 lucrarea *Kommandierende Generale in Prag seit 1610* (Generalii comandanți la Praga după 1610).

²⁸⁵ V. nota 54. În legătură cu aluzia autoarei jurnalului, întîlnim următoarele în *Encyclopaedia Britannica*, al cărei colaborator Auffenberg-Komarow avea să devină: „După victorie <aceea renumită la Komarow>, Auffenberg a reușit operațiunea dificilă de schimbare completă a frontului cu întreaga sa armată <a 4-a austriacă>, cu care s-a îndreptat spre sud, ajungînd la timp

vecina lui de masă și neștiindu-se ascultat, a declarat: „Intr-adevăr, dacă părem slabi în acest război, cauza este că planul nostru de campanie prevedea să-i avem de partea noastră pe români în Galiția și pe italieni înspre Franța!” El însă uită că nimeni nu i-a consultat nici pe unii, nici pe ceilalți înainte de a se fi aruncat în aventura tragică a războiului acestuia.

Pentru prima dată după căderea orașului Przemyśl se simte că o anumită deprimare cuprinde toate clasele populației vieneze.

Pe deasupra, începînd de mine nu se vor mai fabrica franzeluțe și se vor introduce rații, fiecare avînd dreptul la numai 200 gr. de pîine cît timp va fi necesar, căci făina devine din zi în zi tot mai rară. De altfel se prevede că foarte curînd nu se va mai găsi, practic, nimic, nici carne, nici legume, dat fiind că germanii, cu spiritul lor metodic și talentul lor de organizare, au subtilizat tot ce au putut lua de pe aici îndată ce și-au dat seama că războiul se va prelungi.

Cerculă o anecdotă nostimă, cu o cireadă de 800 de vaci pe care austriecii și ungurii, descoperind-o, au vrut și unii, și alții s-o cumpere și și-au disputat-o atîta, pînă ce-au picat la fața locului rușii, care au confiscat-o pur și simplu în virtutea dreptului de cucerire.

Mare indignare din pricină că Statthalter-ului Bienert²⁸⁶, căruia nu-i trecuse prin minte că poate fi și el controlat dacă nu are cumva provizii de făină mai mari decît se cuvine, comisia de anchetă i-a descoperit podul plin cu saci conținînd sute de kilograme.

Am auzit și de un incident care pune cum nu se poate mai limpede în lumină dispoziția sufletească a înalțelor personaje germane față de Franța și cît de mult o detestau, tocmai ei, germanii, care se jură acum că nu-i poartă de loc simbetele. Unul dintre fiii prințului Henric de Prusia²⁸⁷ locuia la St. Moritz în același hotel cu o amică, austriacă, și legase o strînsă prietenie cu fiica acesteia, fiindu-i partener nelipsit la sporturi sau la orice partidă. Odată, într-una din aceste excursii comune, trebuind să ia dejunul la un hotel din împrejurimi unde fiecare măsută era ornată cu stegulețe franceze, prințul, observîndu-le pe cele de pe masa lui, le-a luat și le-a aruncat pe fereastră, zicînd: „N-aș putea dejuna cu drapelulele acestea pe masa mea!” Vă închipuiți aerul celorlalți convivi! Și tot el, prințul, se înroșea de minie cînd era întrebare dacă părinții săi vorbeau între ei în englezește.

Dintr-o sursă care pare bine informată aflu că oferta de a ceda Trentino și avansurile făcute Italiei prin intermediul prințului Bülow au fost primite foarte rece și că li s-au dat următoarele răspunsuri. Întrucît Austro-Ungaria nu ținuse deloc seama de clauza din tratatul Triplei Alianțe care o lega de Italia și care specifică integritatea și *statu quo*-ul Balcanilor, Italia se considera liberă de orice obligație față de fosta ei aliată. Cît privește compensația oferită, era mult prea mică, înfăptuirea unității adevărate a Italiei implicînd Göriz, Trentino, Dolomiții, Triestul, coasta Dalmatiei etc. și trebuind să aibă loc înainte de încetarea ostilităților, iar nu ca o simplă promisiune care ar putea să nu se realizeze niciodată, fie pentru că ar ieși victorioasă Tripla Înțelegere și atunci ar dispune ea de aceste teritorii, fie pentru că nici această convenție nu ar fi respectată mai mult decît cele ce-au mai fost tratate drept petece de hîrtie și au permis invadarea

pentru a participa la a doua bătălie pentru Lemberg; dar forțele superioare ale rușilor și neputința camarazilor săi de a menține frontul extrem-sudic au făcut imposibil ca el să evite înfrîngerea. I s-a cerut atunci să renunțe la comanda „(*Encyclopaedia Britannica*, Vol. 2, Chicago, London, Toronto, Encyclopaedia Britannica, 1951, p. 677, col. 1). Relevînd că, pe timpul cînd a fost ministru de război al Austro-Ungariei, Auffenberg „și-a făcut mulți dușmani”, autorul articolului din lucrarea citată continuă astfel cu referire la evenimentele ulterioare însemnării Irinei Mavrocordat: „În aprilie 1915 a fost arestat pentru preținse nereguli petrecute în timpul cît a fost ministru de război. Nu au existat probe evidente pentru această acuzație, astfel că a fost achitat; dar el nu a mai luat parte la viața publică” (*ibidem*).

²⁸⁶ Contele Richard von Bienert (1863—1918), om de stat austriac. Născut la Verona (Italia), a intrat în serviciul statului austriac în 1884, fiind rînd pe rînd ministru al cultelor (1905), ministru de interne (1906), președinte al Consiliului de miniștri (nov. 1908—iun. 1911), guvernator (Statthalter) al Austriei Inferioare (1912—1915).

²⁸⁷ Henric, prinț de Prusia (1862—1929), al doilea fiu al kaizerului Frederic III, a fost în 1914—1918 comandant suprem al forțelor armate germane din M. Baltică. Căsătorit la 24 mai 1880 cu prințesa Irène de Hessa, a avut doi fii: Waldemar și Sigismund.

arbitrară a Belgiei. Guvernul italian ar mai fi adăugat, în sfârșit, că nu vede cum ar putea cădea la înțelegere și face cauză comună cu o țară unde frații latini erau persecutați!...

Bulgaria începe să trezească neîncredere aici și se spune că supravegherea exercitată de detectivi asupra reședinței ministrului ²⁸⁸ ar fi fost întărită.

1 aprilie. — Pretutindeni se sărbătorește aici, ca și în Germania, centenarul nașterii lui Bismarck ²⁸⁹, marele cancelar, întemeietorul Triplei Alianțe.

În mod sigur tratativele cu Italia au fost rupte, pretențiile ei pârind exagerate. Sora noastră latină s-ar fi adresat Triplei Înțelegeri, încercînd s-o determine să supraliciteze, dar i s-a răspuns că avea deplină libertate să-și aleagă partea căreia interesele îi dictau să i se alăture, dar că nu era necesar concursul ei pentru a câștiga victoria. Aici domnește iritare contra Italiei și contra noastră și ni se făgăduiește fiecăreia câte o nouă Strafexpedition ²⁹⁰ atunci cînd împrejurările vor permite. Pînă atunci, au fost întărite trupele de la frontieră cu Italia și un mare număr de germani a fost masat la granița noastră. Se spune chiar că bieții de ei nu prea pot suporta clima din Carpați și că se prăpădesc pe capete.

Sînt șapte luni și mai bine de cînd dau îngrijiri la Rudolfiner Haus și simt cum capul mi se învîrtește de grijiile prezentului și încă și mai mult de cele ce mă amenință dacă dragilor mei copilași le va veni și lor rîndul ²⁹¹. În dimineața asta l-am sprijinit moralicește pe un biet român, care nu s-a lăsat amputat decît cu condiția să stau lingă el. Fie ca binecuvîntarea acestor nefericite victime nevinovate să se răsfrîngă asupra copiilor mei și să-i ferească de pericol!

Se pare că Franța e sigură de victorie. Are gata pregătiti 4 milioane de oameni, bine antrenati și bine echipați din cap pînă-n picioare, precum și tot ce-i trebuie în materie de muniții, tunuri etc. Anglia ar dispune de 3 milioane. Dea Domnul ca totul să se termine repede!

Cu începere de azi, 1 aprilie, nu mai avem dreptul, decît la o anumită cantitate de pîine pentru fiecare persoană. Toate au devenit rarități, și untul, și laptele, și făinoasele, cît privește celelalte, mai cu seamă carnea, sînt peste măsură de scumpe și se prezice că peste trei luni va fi foamete. Primarul a ținut ieri un discurs foarte pesimist, pe care-l reproduc: ²⁹²...

Domnește o mare iritare contra germanilor din cauză că au oferit Italiei teritorii în dauna Austriei, mai ales de cînd Italia își sporește pretențiile și se constată că umilirea n-a servit la nimic.

Se mai consideră că germanii nu trimit suficiente trupe în ajutorul Ungariei ca să respingă șocul rușilor atît de violent în partea aceea.

Ministrul Albaniei pretinde a ști din sursă sigură că aliații i-ar fi cîștigat pe bulgari de partea lor și că aceștia vor porni neîntîrziat împotriva turcilor ²⁹³.

3 aprilie 1915. — O vorbă de duh pe care o găsesc amuzantă și o notez aici pentru că zugrăvește bine și spiritual situația: l'Italie, la Roumanie et la Grèce sont toujours dans la Triple Attente! ²⁹⁴...

Unii spun că germanii, văzînd ce au de îndurat trupele lor în Carpați, refuză să trimită acolo noi întăriri și-și retrag și contingentele puse la dispoziția austro-ungarilor, alții vorbesc, dimpotrivă, de forțe germane considerabile care s-ar concentra în Carpați și mai ales la frontiera română, de Brașovul care ar fi fost chiar fortificat ș.a.m.d.

3 aprilie. — D-na Moroiu, persoană marcantă din Bucovina, pretinde că i-a interviuat pe toți oamenii politici români și că le-ar cunoaște părerea despre situație. Nicu Filipescu ²⁹⁵ i-ar fi spus că am lăsat să ne scape momentul propice

²⁸⁸ A reprezentantului diplomatic al Bulgariei la Viena.

²⁸⁹ „Cancelarul de fier”, unificatorul Germaniei, organizatorul de fapt al Triplei Alianțe, — prințul Otto von Bismarck se născuse la 1 aprilie 1815. La a 70-a sa aniversare i se dăruise, din partea națiunii, o sumă în valoare de peste 2,5 milioane de mărci (pentru a cumpăra proprietatea familiei sale, Schönhausen, precum și pentru a-și desfășura activitatea publică).

²⁹⁰ Expediție de pedeapsă (în l. germană în text).

²⁹¹ Vladimir (n. 1889) și George (n. 1893) Mavrocordat.

²⁹² Autoarea jurnalului, însă, nu l-a mai transcris.

²⁹³ Aici sfîrșește primul caiet al jurnalului Irinei Mavrocordat. Urmează caietul al doilea.

²⁹⁴ Calambur intraductibil: attente (așteptare) în loc de Entente (Antanta). Deci: Italia, România și Grecia sînt și ele (mereu) în Tripla... așteptare.

²⁹⁵ Nicolae Filipescu, cumnatul Irinei Mavrocordat (v. nota 94).

și că acum e prea târziu ca să mai intervenim. Costinescu²⁹⁶ i-ar fi mărturisit antipatia față de Austria (?). Ea a adăugat că interlocutorul face afaceri strașnice, câștigă milioane lăsându-se cumpărat ca să autorizeze exporturile. În sfârșit, buchetul confidențelor înregistrate culminează cu ceea ce s-ar fi priceput să scoată de la Take Ionescu. Acesta i-ar fi declarat că în România nu este nimic de făcut atît timp cît va domni dinastia Hohenzollern. Țării i-ar trebui o republică, în frunte cu omul cel mai popular și omul acesta n-ar fi altul decît el însuși: Take Ionescu! (Îl consider mult prea inteligent ca să cred că enormitatea i-ar aparține cu adevărat.)

Tisză se agită și se irită de cînd simte pericolul invadării Ungariei de către ruși, care fac eforturi nemaiauzite ca să răzbată în teritoriul maghiar forțînd trecătorile. Andrassy²⁹⁷ se lamentează și pledează cauza Ungariei în „Ungarische Revue” și în „Revue Internationale”.

Se afirmă că, după ce în două rînduri s-a oferit Serbiei pacea, acum se încearcă a o trata aici cu Rusia. Firește, fără știrea Germaniei. Zvonurile mi se par a nu avea nici un temei fiindcă Germania, care are cuvîntul hotărîtor în comandamentul militar și în actualul guvern, nu s-ar lăsa niciodată abandonată de o aliată care se află prea mult sub dominația ei ca să îndrăznească măcar a cliinti.

Încă un viț vienez. Un funcționar superior de la primărie cerea insistent să fie primit de ministrul de interne ca să-i comunice ceva urgent. Șeful de cabinet al Excelenței Sale i-a răspuns că ministrul este copleșit de treburi, că nu poate vedea pe nimeni ș.a.m.d. Celălalt insistă, sub motiv că ceea ce vrea să-i aducă la cunoștință este grav și urgent. În sfârșit, răzbate pînă la Excelența Sa, care-l avertizează: „Aveți la dispoziție două minute ca să mă puneți la curent. Grăbiți-vă, deci: două minute — și gata! „Funcționarul articulează, cu cel mai pur accent vienez: „Ka'Mehl! <Kein Mehl!>. Adică nu e Mehl, făină, dar în pronunția vieneză se înțelege Kamel, cămila²⁹⁸. Vițul a fost fabricat după discursul plin de lamentații al Bürgermeister-ului Weiskirchner²⁹⁹ și după anunțarea introducerii de Brot Karten³⁰⁰ pentru a doza consumul de pîine și făină.

Și alt viț. Ce deosebire există între ofițeri și diplomați? Die Officieren sind uniformirt und die Diplomaten uninformiert (neinformați)³⁰¹.

Dejunat recent, la familia Schiff, cu un tînăr ofițer, M., sosit de pe frontul din Polonia, care se pretinde foarte informat asupra evenimentelor. Vrea să ne asigure că deoarece tratativele lui Bark³⁰² pentru contractarea unui împrumut rusesc în Franța și în Anglia s-au soldat cu un rezultat prea dezavantajos — <dobîndă de> 11⁰/₀ — ministrul de finanțe rus s-ar fi întors acasă foarte plouat, ceea ce ar fi determinat Rusia să se adreseze Austriei, propunîndu-i să încheie pace separată, cu condiția să păstreze o parte din Galiția și să aibă mîna liberă în Turcia. Oferta ar fi fost respinsă și tocmai din acest motiv — pentru a sili Rusia să rămînă unită cu aliații francezi și englezi — ar fi întreprins ei de atunci forțarea Dardanelor, care, cu condiția de a sacrifica niscaiva unități uzate, nu sînt cituși de puțin inexpugnabile, cu atît mai mult cu cît turcii — ceea ce nu mai este un secret pentru nimeni — au rămas fără muniții. Același ofițer susține că, chiar dacă englezii ar ceda Rusiei Constantinopolul, strîmtoarea va fi internaționalizată; mai mult: șireții de englezi ar păstra insula Lemnos ca să facă posesiunea orașului iluzorie pentru ruși. Cînd un alt conviv la acel dejun l-a întreat pe același ofițer de ce victoria lui Hindenburg³⁰³, care se anunța atît de strălucită, dăduse atît de puține rezultate practice, el a răspuns: pentru că Hin-

²⁹⁶ Emil Costinescu (1844—1921), om politic liberal, ziarist (redactor la „Românul” al lui C. A. Rosetti), deputat. Unul dintre fondatorii Băncii Naționale a României (1880). Ministru de finanțe în 1902, 1907, 1909 și 1914, ministru fără portofoliu în guvernul național care avea să fie format la Iași în 1916.

²⁹⁷ V. nota 46.

²⁹⁸ În l. germană în text. Desigur, nu e deloc reverențios să ai aerul că-ți numești superiorul astfel...

²⁹⁹ Liber-baron Richard von Weiskirchner (Viena 1863—?), om politic austriac (creștin-social). Membru al Camerei deputaților (din 1897), președintele acesteia (1907), ministru al comerțului (1909—1911). Primar al Vienei (1913—1919). Membru al Adunării Naționale austriece (1919), președinte al Consiliului Național (1920).

³⁰⁰ Cartele pentru pîine. În l. germană în text.

³⁰¹ Calambur intraductibil: ofițerii poartă uniforme (sînt „uniformizați”), iar diplomații sînt neinformați. În l. germană în text.

³⁰² P. L. Bark, consilier privat.

³⁰³ V. nota 190.

denburg nu vrea să-și expună trupele riscului de a împărtași soarta corpurilor de armată rusești la Lacurile Mazuriene³⁰⁶, căci trebuie să știți că partea dinspre Rusia a Poloniei abundă în același gen de mlaștini și ar fi curată nebulnie să te angajezi acolo într-o acțiune. De altfel, s-a renunțat acum la un atac contra Varșoviei, ca și împotriva fortăreței Ostrowiec³⁰⁵. Ofițerul acela este convins că Rusia, din lipsă de fonduri, va primi să încheie pace săptămânile care vin, dacă va fi sacrificată o parte din Galiția.

Contele Wurmbrandt mi-a istorisit ceva foarte interesant. Se pare că germanii au descoperit în sfârșit procedeul prin care francezii și englezii reușeau să facă adevărate hecatombe de ofițeri inamici: aplicînd puștilor de război oglinjoara de vîntătoare care-ți permite să-ți izolezi și să-ți ochestești vinatul. De cum au descoperit șmecheria, germanii s-au grăbit să organizeze o colectă și, procurîndu-și cîteva mii, să le aplice la rîndul lor. Ceea ce a și avut efect, căci în utimul timp au fost grav răniți trei generali francezi, iar un al patrulea a fost chiar ucis.

Mă întreb cine s-o fi înșelînd și cine nu la București; pe de o parte sora mea³⁰⁵ afirmă că la 15 aprilie vom intra în acțiune, guvernul are aerul de a face preparative febrile de război, legi excepționale, măsuri militare, — în fine, totul a fost pus în mișcare, și, totuși, contesa Czernin închiriază o vilă la Sinaia cu intenția de a se instala la 1 mai, împreună cu cei șase copii ai ei.

Nostimă propunere îmi face Marthe Blome: să-mi dea gazete românești aflate în solda legației Austriei de la București ca să le distribuie la spital... Contesa Czernin este aceea care le-a adus și care vrea să le asigure utilizarea. Am declinat oferta, motivînd că din principiu nu difuzez niciodată gazete românești de la noi.

9 aprilie. — Am primit cuvenitele noastre Brot Karten, care dau dreptul la 200 gr. pe zi de persoană, ceea ce e într-adevăr un minim, căci aceste 200 gr. se scad din făină în cazul că ai vrea să ți-o procuri.

La fel ca în Germania, se va face apel la populație să strîngă toate fiarele vechi de prin gospodării și într-o bună zi școlarii, înarmați cu saci, își vor face apariția în cartierele unde locuiesc ca să colecteze toate obiectele de cositor, de fier și de aramă care ar putea fi folosite la fabricarea furniturilor militare. Pentru căratul celor mai voluminoase, micuților li se vor da cărucioare.

Făină de cumpărat nu se mai găsește deloc la Viena, iar sarea — foarte greu. Viața e din ce în ce mai scumpă și mai grea.

Von der Goltz-pașa³⁰⁷ a trecut iar pe aici în drum spre Constantinopol. A afirmat din nou că turcii sînt siguri că vor putea apăra Constantinopolul și că strîmtoarea este inexpugnabilă.

Alături ancheta întreprinsă de „Zeit“³⁰⁸ în legătură cu motivele pe care le au ațiția de a detesta Germania și-i adaug răspunsurile publicate de oameni de litere, savanți, autori³⁰⁹ [...]

Se spune că și venerabilul împărat Franz Joseph este pus la aceeași rație minimă și-și consumă cele 200 gr. <de pîine> la care-i dă dreptul die Brot Karte la fel ca și cel mai umil supus al său.

Atașatul nostru militar³¹⁰ a aflat că Italia își arată colții și că a înaintat o notă formulînd revendicări care pot declanșa un conflict acut dacă Austria nu dă un răspuns satisfăcător. Să fi venit ceasul intrării în acțiune a Italiei... și a noastră? Dumnezeu să ajute guvernele noastre și să le lumineze!

Forțe germane considerabile sosesc în Carpați, unde rușii repurtează mari succese.

(Va urma)

³⁰⁶ V. nota 211.

³⁰⁵ Ostrowiec, oraș și district în voievodatul Kielce din R. P. Polonă, la sud-est de voievodatul Varșoviei. În 1795 a fost încorporat Austriei, în 1807 — principatului Varșoviei, în 1815 — regatului polonez.

³⁰⁶ Maria Moret de Blaremburg, sora mai mică a autoarei jurnalului. Căsătorită cu Nicolae Filipescu.

³⁰⁷ V. nota 34.

³⁰⁸ Cotidianul vienez „Die Zeit“.

³⁰⁹ Adaosurile lipsesc din jurnal.

³¹⁰ Căpitanul de cavalerie T. Stîrcea, atașat militar la legația României de la Viena.